

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IX

No. 5

29 IANUARIE

1928

În acest număr: *Brătescu-Voinești* de Octavian Goga; *Pădurea, Clopote, Văjâiri de ape, poezii* de Teodor Mureșianu; *Cerul furanic se va înscăpina* de I. Lupaș; *Melodie* de Vintilă Russu-Șirianu; *Cuza Vodă* de Al. Hodoș; *La școala confesională* de P. Nemoianu; *Modificări în politica economică* de Vasile Osvadă; *Gazeta rimată: Mobilizarea de Cobuz din Calafat; Insemnări: Redeschiderea Parlamentului, Tri-mișii în streinătate; Indrăzneli îndreptățite; O gafă; Fanteziile cenzurii; Păcate grele; Con-traziceri, Colecția manuscrisptum.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. N. IORGA No. 2

UN EXEMPLAR 10 lei

© BCUCluj

Țara Noastră

Brătescu-Voinești *)

O sărbătoare literară în zilele noastre, proslăvirea unui scriitor la un popas al vârstei... S'a oprit o clipă valul de preocupări pozitive, ca să plutim cu gândul în imperiul abstracțiunii și să ne uităm în ochii înlăcrimați ai unui om, care o viață întreagă n'a făcut decât să spue povești... Nu vi se pare că e la mijloc capriciul unei iluzii, că suntem în plin anahronism, că din lumea veche o ispită întârziată a rătăcit la noi și ne încearcă cu tot farmecul duios și frist al vremilor apuse? Am senzația că s'a suspendat ritmul înfrigorat al prezentului și că ne-am reintegrat ca prin minune în ierarhia valorilor de odinioară, când dincolo de proza cotidiană ne încălzea un vis și când alături cu alte religii trăia și cultul cuvântului... Mulțumesc Societății Scriitorilor Români, că ne-a dat câteva clipe, măcar, acest miraj, făcând să treacă pe dinaintea noastră jocul fermecat de lumini și umbre, care a prins sufletul unui artist în vârtejul creațiunii.

E o adevărată sărbătoare patriarhală, din care ne cântă trecutul, cuvios și blând, ca un tropar într'un colț de strană bătrânească, dintr'o biserică la țară...

Pentru evocarea acestei lumi de demult nu se putea găsi o mai potrivită magie decât cărțile lui Brătescu-Voinești. Paginile lui deschise azi în vâltoarea post-belică sunt tot atâtea impulsuri de rectificare sufltească pe seama generației actuale, sunt accentele unei străvechi nobleți de gândire, din care se deslușește pecetea rașei și sănătatea morală dela temelgia începuturilor noastre. Pentrucă, Brătescu-Voinești, a cărui frunte de ilustru sexagenar o încununăm azi cu recunoștința noastră, în realitate e mult mai bătrân și mult mai tânăr de cum scrie la *carte. Nu șaizeci de ani, ci câteva sute de ani se des-

*) Din cuvântarea rostită în numele Academiei Române la Atheneul Român din București la 26 Ianuarie 1928.

prind din structura de cuget și simțire a aceluia care a descins pe arenă întovărășit de toată „funia neamului Udreștilor” dela Târgoviște...

Literatura lui se resimte că s'a zămislit pe ruine de cetate domnească. E o strălucită emanație a solului, cu o vie rezonanță istorică, și în spiritul integral care o animează, și în toate amănunțele ei. O cuvîință boerească, o onestitate a omului de soi, o glumă potolită și binevoitoare se desfac din poveștile încadrate în podoabe arhaice, spuse parcă de unul din curtenii vechiului Voevod vânător de bouri...

Faceți, în treacăt, să defileze o parte din galeria figurilor create de autor, ca să se închege definitiv tabloul! Il vedeți pe conu' Costache Udrescu, strănepotul lui jupân Radu bivvel logofăt din zilele răposatului Matei Voevod, răzimat pe perne în patul de sub portretele strămoșești, silindu-se să nu plângă: — „Păstrează-l pământul neamului tău flăcăul tatii...” Iată-l și pe Pană Trăznea Sfântul, răsădind flori în grădina lui, după ulucii de-un stânjen și jumătate... Uite-l și pe nenea Guță, vine cu zâmbetul deschis, fiindcă „la nenea Guță nu încapе minciună și diplomatie, dumnealui spune lucrurile pe față, drept și pe șleau”... Aduce mult cu conu Alecu, care „măcar că e boer get-beget, e de prințipuri liberale”... Lăsați-i să vie cu toții la adunarea noastră, pe rând, păstrând rangul și fiecare rânduiala tagmei... Mai la frunte, firește, cocoana Eleonora, văduva lui Alecu Nisipcanu cu patima „ghenealoghiei”: — „Vezi dumneata toți munții ăia? Toți au fost ai noștrii odată”!

La colț stă pe gânduri conu Nae cu inima lui rănită de tată povătuindu-și băeatul venit dela Paris: „Mișule, fătul tatei, lasă cărțile alea, că nu sunt bune... ascultă-mă pe mine, nu sunt bune”... Fiți cu îngăduință și cu milă creștinească pentru Niță Ionescu Anticristul, a pășit-o rău de tot bietul, și „atât a făcut: s'a plesnit cu amândouă palmele peste obraz și într'un hohot de plâns a strigat cu o adâncă și amară sfâșiere: Aaah! Mișo, mi-ai mâncat ambițul... Mișo... Mi-ai mâncat ambițul... Mișo!...”

Primiți-l cu blândețe pe Microbul și pe Isaia fără blană... Vine și Niculăiță Minciună... Numai Pitache Cojescu și cu Năiță nu pot veni fiindcă „dorm duși cu fața în sus și sforăe să zici că umbă cu ferestreul; iar hangiul care-i cunoaște de demult, a pregătit pentru diseară o ciorbă cu ardei grozavă, niște pui la frigare apcl-pisiși, o salată de țări bătaioasă, a pus clondirele la ghiață și a trimis pe Tilică în sat să caute pe Dima Lăutarul. Știe el că domnu' Pitache și cu domnu' Năiță nu se întorc curând acasă, că sunt călători și călătorului îi șade bine cu drumul!...”

Cum vi se pare această lume? Privindu-i pe toți, ascultându-le în treacăt păsurile și proverbele, nu exclamați din primul moment: ce oameni cumsecade?

Cei mai mulți, boeri de neam în pridvorul casei strămoșești, magistrați chinuiți de „lumea dreptății”, sau țărani cu ochii limpezi, oricăți răsar din toate colțurile, încarnează instinctele ancestrale ale neamului: o societate orânduie pe principiul unci vicți de echilibru

și normalitate, pătura noastră provincială de ieri, care vine de departe din adâncimea vremurilor.

Deacea părintele ei, Brătescu-Voinești a cărui aniversare o serbăm azi, e cum spuneam, foarte bătrân, din scrisul lui se desprinde la fie-ce pas pravila veacurilor.

Și cu toate aceste e mai tânăr ca noi! Cine va scrie odată cartea lămuritoare de mâine, în care se va fixa aspectul intelectual al povestitorului, va descifra această dualitate ciudată: îmbinarea unui tradiționalism purcedând dela predosloviea lui Miron Cosfin, cu cele mai avansate probleme de gândire modernă... Brătescu-Voinești trecut prin școala de criticism sever a Junimei, a altoit pe un fond de specială sensibilitate locală, criteriile filosofice ale unui occidental, înfățișându-se astfel și mai român și mai european de cât alții. Dacă aș căuta o asemuire într'o literatură străină, m'aș gândi la Turghenieff, cu care are afinități de gentilom și poet. Ca și autorul minunatelor poeme în proză, Brătescu-Voinești exprimă, alături de frământarea specifică a unui mediu, și sbuciume pur omenești deslegate de timp și spațiu. E o conștiință literară superioară care-i povățuește scrisul, o concepție de viață din care alege marile întrebări ale chinutului, menit să se flageleze pentru a contribui la „sporul de pricepere“ al semenilor săi. — Poate această filosoficească îndeletnicire — cum ar zice dânsul urmând verbul cronicarilor, i-a dat, pe lângă finerețea intelectuală, și acel îndemn de aristocratică izolare care l'a ferit o viață întreagă de clamoarea vulgului. Fostul avocat de provincie n'a căutat să-și atenueze greul vieții cu triumfuri ieftine. Oricât de înzestrat cu darul cuvântului, fermecătorul *causeur*, nu s'a transformat într'un erou al tribunei, și în târgul slobod al tuturor, la banchetul politic nu și-a ocupat niciodată locul, pe care cu dragă inimă i l'ar fi asigurat ori-cine... Un sentiment de discreție l'a ținut totdeauna la distanță, ceva din mândria mută a artistului, care l'a făcut să scrie undeva cuvinte categorice: „E o iluzie, o mare rătăcire, să crezi că pe calea politică și-ai putea servi țara mai bine decât pe calea literaturii; îți repet că oamenii politici sunt factori cu totul secundari ai realizării vreunui progres“. Cu aceste convingeri, la care se adăuga și sfiata distinsă a unui temperament de sensibil, Brătescu-Voinești nu putea înfrunta chiotul brufal al realității, devenind un luptător de fiecare ceas. Înregistra însă totul ca un seismograf de o rară precizie, urmărind cu elaborare interioară neîntreruptă toate evenimentele politice, le judeca și drămuia în raport cu utilitatea publică iar caetele lui însemnau zi cu zi grotescul acestori figuri de biruitori.

Se întâmpla des că întâlnind un prieten, la un colț de stradă, își descărea revolta cu patimă:

— Auzi dumneata, hahalera...

Cu excepția lui Caragiale nu cunosc om, căruia prostia omenească să-i fi putut smulge protestări mai violente...

O singură dată totuși și-a părăsit atitudinea de spectator obiectiv și pasiunea politică l-a prins cu frenezie. A fost imediat după izbucnirea războiului mondial. Înclăștarea uriașă l-a asvârlit pe Brătescu-

Voințești într'o sguđuitoare criză de conștiință. Suflet de vizionar pus „în slujba păcii“, el a fost rănit în credința lui de prima bubuitură de tun. Ca un atom conștient al omenirii bolnave a înțeles drama dela început și s'a svârcolit în fața ei, stăpânit de prevestiri cruce. Și-a dat seama însă că trebuie să plătim tributul de sânge, că dincolo de munți sunt chemări de frați și mâini întinse care cer ajutor. Din clipa aceea n'a mai avut odihnă. Cine știe ce porunci ascunse strigau în sângele lui dela Târgoviște! În zilele neutralității s'a risipit ceas cu ceas, împins de-o generoasă nevroză. Parecă-l văd în camera mea de hotel, demoralizat de liniștea cuminților, scârbit de seninătatea traficantilor, cu ochii aprinși de un ideal care-i svâcnea la tâmples, cum își turna apă din lighean pe fruntea ferbinte, întrebându-mă crispat, ca de o groaznică îndoială; — „Ce zici tu, suntem noi nebuni?“

Tăceam atunci și n'aș putea răspunde nici azi la întrebare: — „Suntem noi nebuni?“

Nu știu, iubite coleg, poate că da... Ceea ce știu cu toată hotărîrea însă, e adevărul pe cere-l spui Dta așa de bătrânește frumos într'una din paginile din „Intuneric și Lumină“: „Arta nu e o zădărnice ca toate zădărniciile, și podoaba omenirii sunt acei cari au căutat să desvelească tainele lumii“!

Cu aceasță convingere Academia Română se închină la praznicul Dtale și-ți urează prin rostul meu încă mulți ani...

OCTAVIAN GOGA

Pădurea

Trec fluerând prin rariști de pădure
Să 'mprăștiu foc cu arma'n iepurași,
Din stufărișuri rîd vedenii sure,
Se=opresc de mine=abia la câțiva pași...
Un semn s'a dat de undeva cu goarne
Și=acum pădurea stă să se răstoarne...
Inmărmurit eu mă opresc și=ascult,
In fund de zare, ca niște năluci,
Pe cai mărunți pier cete de haiduci,
O poteră pogană li=e 'n călcăie,
S'aud bubuituri potopitoare....

O clipă toți copacii joacă 'n vînt.

...Din vremuri care=au fost demult-demult,
Pădurea 'ntreagă 'n suflet imi învie,
Așa precum cădelnița tot mai miroase
Mult timp și după sfînta liturghie!

TEODOR MURĂȘANU

Clopote...

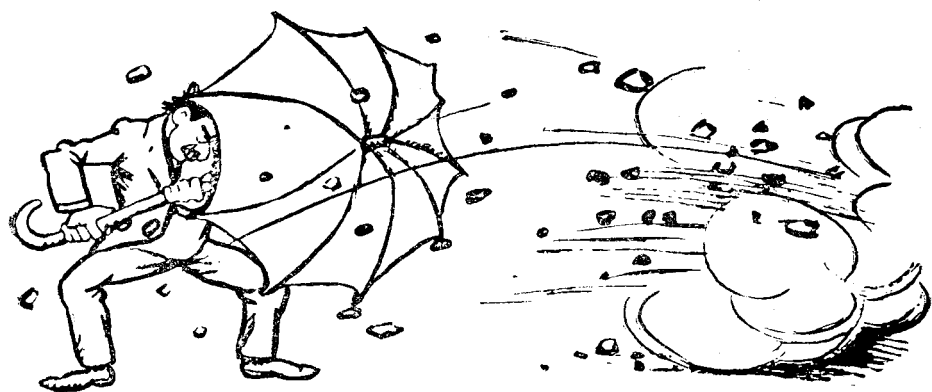
S'aud într'una clopote cântând
Clopote plângând
Clopote râzând!
Prin miile de ramuri desfrunzite,
Prin crângurile pustiite,
Uneori în violențe largi de vânt,
Alteori adânc pe sub pământ,
Uneori a scârșăiri de cobe,
Alteori cu bubuiri de tobe,
Glasuri fără rost și fără rând,
Sus ori jos, și-adânc la mine 'n gând...
S'aud într'una clopote cântând
Clopote plângând
Clopote râzând!

Vâjâiri de ape...

Sloboade, Doamne, apele din munte
Gălăgioase, cu mișcări de ciute,
In noaptea mufă, neagră și amară,
Să vâjâie a svon de primăvară
Cu chiote de orgi și de lăute,
Răscoala lor să cânte 'n noaptea clară...

...Iar eu cu degetul proptit de frunte
Să stau la geam, s'ascult și să gândesc
Cum mi-a plăcut să râd, să cânt și să trăesc...!

TEODOR MURĂȘANU

„Cerul turanic se va însenina“...

Când a ratificat Ungaria oficială în 1920 tratatul de pace dela Trianon, era de prevăzut că nu va scăpa nici o ocazie, nu va neglija nici un mijloc, pe care l-ar presupune potrivit să înlesnească modificarea sau chiar sfârticarea lui.

Exprimase doar de atunci arhiducele Iosif *Habsburgul*, care la izbucnirea revoluției din 1918 voia să-și maghiarizeze numele în *Alcsuti*, speranța că actuala generație va fi învrednicită să vadă din nou drapelul maghiar falfăind deasupra valurilor Mării Adriatice și în creștetul Carpaților. Iar din manualele de istorie finerețul școlăresc al Ungariei actuale citește zilnic despre români „sperjuri“, despre cehi, „trădători“ și despre neputința delegației maghiare de a modifica condițiile de pace, cu toate că era sprijinită de Italia și de Anglia... Astfel guvernul din Budapesta a fost nevoit să accepte pacea, dar „opinia publică a națiunii o respinge *unanim*, nu o recunoaște ca obligatoare și... *nici măcar pe o clipă nu-și va conțeni activitatea îndreptată spre surparea acestei opere de răzbunare și de silă*“.

(Ujházy László, *A magyar nemzet oknyomozó történelme* ed. III. Bpsta 1922 p. 306, 315, 328).

Acțiunea lordului englez Rothermere a pornit la timp, având incontestabil darul să alimenteze și să generalizeze în sufletul ungarilor aceste speranțe deșarte. Ziarele ne aduc știrea, că s'a constituit la Budapesta „marele comitet general pentru propaganda *crezului maghiar*“, comitet din care fac parte reprezentanți ai tuturor ministerelor ungare. Arhiducele Iosif, acest neobosit vânător de popularitate, — fie sub regimul republican al contelui Mihail Károlyi, fie sub cel reacționar al guvernatorului Horthy — nu a lipsit nici astădată a-și spune cu-

vântul vestind în auzul tuturor patrioților din țara groșilor că „este de mare importanță, ca speranțele să le transforme în convingeri ale maghiarimei și încrederea să devină confesiune exprimată în crezul maghiar. Acest crez trebuie să fie afișat pe pereții fiecărei case maghiare, în fiecare școală și oficiu. *Cerul turanic se va însenina*“...

Ce va fi voit să înțeleagă arhiducele maghiarizat sub „*cerul turanic*“, nu este greu de ghicit.

Cu mult înainte de apariția volumelor lui Oswald Spengler despre *Agonia Occidentului*, câțiva conducători ai poporului maghiar au ajuns la convingerea, că neamul acesta, oricâte secole a trăit și s'a dezvoltat sub puternice influențe apusene, — uneori italiene, în cele mai multe cazuri germane — a rămas totuși în adâncul sufletului său un *popor al Orientului* (*Kelet népe*, cum spunea contele Stefan Séchenyi „cel mai mare maghiar“).

Istorici și filologi ai lor au început deci a-și îndrepta spre Orient direcția cercetărilor, ca să afle acolo legături de înrudire pentru neamul lor, care desrădăcinat din solul natal s'a icuit prin jocul fatal al împrejurărilor istorice în Europa centrală, rămânând aci cu totul străin, timp de un mileniu și mai bine.

Au descoperit în scurtă vreme, că ungerii sunt înrudiți cu turcii, cu finlandezii, cu estonii și laponii, chiar cu mordvinii, cu ceremisii și cu vogulii, în sfârșit cu o puzderie de seminții turanice. Câtă vreme descoperirile acestea au rămas în domeniul nevinovatelor cercetări filologice, etnografice și istorice, puteau fi considerate ca rezultate apreciable ale unor îndeletniciri științifice serioase.

Iată însă că după încheierea războiului lozınca turanismului începe a se înfățișa în capitala de pe malul Dunării în haina politică a unor revendicări de ordin social, cultural și național.

Căutând să arunce vina pentru toate nenorocirile războiului asupra elementelor europene, cu cari au trăit în contact secular și dintre cari unele s'au asimilat complet maghiarismului dominant, lozınca turanismului exprimă în mod figurat un fel de protest împotriva culturii occidentale, care n'ar fi ocrotit de ajuns interesele ungerilor, precum și o nouă îndrumare a vieții lor spre Orient, unde și-ar putea găsi neamurile înrudite. Un eventual ajutor din partea acestora pentru refacerea Ungariei milenare ar intra de asemenea în domeniul iluziilor și dezideratelor arhiducelui habsburgic.

Iată, ce vrea să spună Alcsuti Iosif prin aluzia cuprinsă în cuvintele: *cerul turanic se va însenina*...

Se va însenina în adevăr?

Slabă nădejde. Cine vrea să opereze în combinațiile de viitor cu realități, nu cu visuri, își va putea da seama că ungerii dintre Dunăre și Tisa n'au ce aștepta nici dela finlandezi, nici dela estoni, cu atât mai puțin dela vogulii sau dela turcii lui Kemal Pașa. Dacă aceștia din urmă nici în epoca lor de expansiune eroică din timpul sultanului Soliman Magnificul nu le-au putut aduce rudeniiilor maghiare alt ajutor în afară de lovitura dela Mohaci și ca urmare a ei, sfârșicarea țării

lor în trei părți timp de un secol și jumătate, cum ar putea face să se înșenineze acum cerul turanic de-asupra Ungariei, când însuș opaițul vieții lor sdruncinate de abia mai clipește în bătaia vânturilor republicane dela Angora?

Li s'a urit pe semne unguirilor până într'atâta de cerul mohorit al Europei centrale, încât sunt hotărâți să-l părăsească. S'ar părea că se găsesc printre ei capete înfierbântate, admițând posibilitatea unei evadări din comunitatea națiunilor europene, spre regiuni orientale unde să-și poată regăsi rudeniile și toși împreună să se desfășeze într'un trai obștesc, ocrotit de cerul turanic, a cărui apropiată înseninare face să înmugurească în sufletul lor speranța unei glorioase reveniri la matcă...

Oricât de mult s'a afirmat și s'a dovedit în trecut, că întreagă națiunea maghiară ar fi o națiune de visători de poeți și de juriști cu capetele încâlcite în paragrafe, credem totuș că cei mai buni dintre conducătorii ei își vor da scama de situația actuală, pe care nu sunt în stare s'o modifice nici cu ajutorul lordului Rohermere, nici cu al îndepărtatelor ruhedenii de sub căciula cerului turanic.

De aceea ar fi în propriul lor interes să acționeze în direcția unei apropiate și definitive adaptări la realitățile politice europene, așa cum au răsărit ele din conflagrațiunea războiului mondial, împiedecând națiunea lor să alunece pe povârnișul, spre care o împing somnambulii împintenaji — acești iremediabili visători de vise turanice.

I. LUPAȘ

Melodie...

Degetele ei — porumbei isteți — aleargă pe clape.

O sonată se îngână moale cu amurgul.
Fereastra cu geamuri mici dă în iarnă. O iarnă cuminte, fără
încruntări de viscol, cu frig prietenos, fără mușcăături de ger.
Se întunecă încet. Iarna toarce languros, fulgi mari și rari.

Degetele ei — porumbei isteți — aleargă pe clape.

Imi deapăn lung privirea în iarba albă a zăpezii și ascult:
Un menuett.
Sunetele dansează cu grații de fetiță, sglobii și fragile.
Le însoțesc cu gestul și 'n suflet îmi sună zurgalăi de lumină.
Odaia e plină de muzică. Trebuie să crească muguri de sunet
în toate colțurile.

Ascult.

Schubert.

Il recunosc după familiaritatea nobilă în acord, după prevestirea
frazei strecurată pe furiș.

Ascult.

Ăzul se afundă în depărtări, ca privirea în zare și depărtarea
crește prelung ca pe șinele de tren...

Mă pierd încet în neliniștea gravă care se desprinde din clavier
ca un cuvânt...

Nostalgii de toiag, nostalgii de drumuri pustii și necunoscute,
cresc în mine și toate gândurile au început a pribegi...

Drumeț în mine — pornesc după ele...

Degetele ei — porumbei albi — aleargă pe clape.

Acum, un preludiu amplu, se înalță cu majestate de cupolă.

Supus, mă fac mic, mă las strivit de acordurile largi, docil ca argila proaspătă sub deget de sculptor...

Afară fulgii cad atât de încet ca să nu-mi turbure liniștea.

Iarna cuminte, ascultă alături de mine.

Odaia e plină de muzică.

Privesc cu ochii împăenjeniți mânecile largi și albe — aripi agitate — deasupra clapelor și brațul alb — gât de lebădă plecat în apa clapelor...

Și ascult.

Sufletul mi s'a înbușorât ca un obraz și gândurile îmi bat repede ca un puls...

Ași vrea să nu respir ca să-mi ascult mai tare fericirea.

Îmi spun firesc și deplin convins: am să scriu, am să scriu ceva foarte frumos și pornesc să-mi adun gândurile din toate ungherile...

Da, mă frământă de mult adolescentul acela care-și pierde firul personalității.

Da, cadrul cel mai bun, ca început e lecția aceea de zoologie la care am gândit atâta...

Întind mâna, îmi așez caetul pe genunchi și încep hotărât:

„— Dan Alexandrescu!

„Dan tresări scurt și repetă dureros în gând! Dan Alexandrescu... Pe mine mă strigă? Da, mă strigă pe mine și zâmbi stupid.

„— Ei Alexandrescu, n'auzi: eși la lecție!“...

Tri-tri-tim — tri-tri-tam, ta-ra-ta-ta-tam...

Copii cătărați pe ziduri vechi aruncă bășici de săpun și aplaudă. April și soare. Soarele râde...

Recunosc îndată: Mozart.

Caetul a alunecat jos, creionul mi-a căzut.

Tri-tri-tam!

Degetele ei — porumbei albi — aleargă pe clape.

Privesc nătâng la foile răvășite pe covor și nu înțeleg și surd zăpăcit.

Degetele ei povestesc cu grijă tot concertul de Mozart.

Copiii au pornit la pădure în căruțul tras de un cal mic, mic. Batistele fluturate, zarvă proaspătă.

Frunze fragede, aer tare. Soarele se ascunde după pomi, sare sprinten în luminiș și iar se ascunde.

Copii râd și bat din palme...

Am coborât pleoapele. Le tremur măsurat și așa mă joc de-a ascunsele cu ninsoarea de afară: ninge, nu ninge, ba ninge...

Tot sufletul bate din palme și râde și râde...

Ea îmi prinde toată bucuria. O simt după cum îi aleagă degetele, pe clape... Oare sufletul ei bate din palme?

Deodată îmi prind fericirea cu gravitate și gândesc rotund și serios: dar când pot avea prilej mai mare? Când? Sunt tot numai suflet, numai gând. Dacă ași scrie acum ar fi minunat. Trebuie să scriu, trebuie.

Imi ridic foile și creionul.

Caut.

Da, să-l las pe adolescentul cu sufletul chinuit. Am prea mult belșug de bucurie în mine acum ca să pot „face analiză“. Să scriu, să scriu, ce să scriu? Da. „Nocturna“ aceea pe care am trăit-o cândva atât de puternic.

Imi așez caetul de genunchi și încep cu seriozitate;

„Galopul scormonea liniștea nopții în ritm infundat. Din vreme în vreme câte o cracă trosnea scurt și uscat — un cremene în întunericul făcerei. Noaptea îmi săruta răcoros obraji...”

Ta, ta, tam, ta, tam.

Un atac acut, imperativ, dar fără brutalitate. Pe urmă o poveste spusă răspicat și grav...

Recunosc: o „Novellettă“ de Schumann.

Privirea mi se subție, se întinde, se aburește...

Degetele ei — porumbei cumiți — pășesc pe clape...

Fraza se desface molcom, zăpăcitoare...

Un glas în depărtări... Depărtare, depărtare... apropiată, intimă ca o căptușală, depă țare în mine... În suflet: păenjișiș, păenjișiș...

Un foșnet.

Am mișcat cu piciorul foile răvărșite pe jos.

Mă întreb amețit: unde sunt?

Afară aproape s'a întunecat — cu alb.

Degetele ei — porumbei albi — alunecă pe clape.

Le urmăresc, cu pleoapele pe jumătate lăsate, salturile suple, frământarea agilă, fuga vioaie.

Degetele ciripese mișcări.

Sărut cu ochii degetele albe, unul câte unul, pe furiș...

Pleoapele mi se coboară mai mult și genele îmi așază grații în miniatură pe privire.

Și așa, întemnițat în mine, ascult...

Clavirul țese o melodie vagă pe care n'o recunosc:

Un gând de zi ploioasă, nehotărât și aburit.

Glasre cu flori la geamuri mici, căsuțe cu acoperișuri joase.

Țârâit de ștreșini...

Capul îmi alunecă pe divan.

Mi-am îmbrățișat fruntea cu brațul și sufletul — ghicină albă — se urcă spre degetele albe care aleargă pe clape...

Caut nehotărât creionul și însemn vag:

Degetele albe, degetele albe:

Fug pe clape albe,

Degetele albe — au deșteptat din clape
Clipocit de ape...
Degetele albe...

Când isbit cu dalta.
Beethoven: o sonată.
Respir mai adânc, mi-a crescut pieptul
Ca atunci când urci din șes la munte...

Clavirul răsună sbuciumat.
Frazele se înalță ca un pisc, coboară violent ca un torent, se
desfac uluitor și larg ca niște brațe de uriaș...
Clocotesc în aer vigori de element, vânt și apă și trăsnet...
Sunt răscolit ca un pământ.
Mi-s ochii aprinși.
Ași vrea — cenușe — să sbor în vântul muzicei.
Ascult, ascult.

Mă alătur într'o înălțuire de acorduri care năruie temelii,
simplu, răspicat, fără sfortare.

Mă ridic în gol.
Tămplile îmi bat repede și brațele mele mă strâng în brațe.
O liniștire concentrată ca o piatră pe răscoală.

Acum acordurile se desfac grave și grele: pași în biserică goală.
Nu-mi mai simt trupul nicăeri.

Gânduri mari și rare se desfac în mine solemn ca niște psalmi.
Le simt mai mari decât mine, dincolo de mine.

Deaceea mă admir cu evlavie firească, simplu, fără nici un
orgoliu, ca și cum n'ași gândi eu.

Simt lămurit că viața e cel mai frumos lucru în viață.

Mi-am lipit palmele de obraji fierbinți, ca pe niște frunze reci...

Îmi prind mâna cu mâna, îmi încheștez degetele în ea și-mi
spun violent, cu patimă: să scriu, să scriu. Am să scriu așa cum
nu s'a mai scris niciodată.

Îmi strig, ca altuia, cu îndemn aprins: scrie, scrie!

Ridic creionul. Mă adun o clipă. Hotărâsc: Ia, bucata ceea
căreia i-am zis; „Am Meer“.

Incep grăbit:

„Soarele murise în ape. Nisipul expira cald zi sorbită în el...“

Tresar dulce. „Warum!“ „Warum!“

Degetete albe cântă „Warum!“

Linia aspră a trupului înălțat în avânt, s'a frânt brusc, până
la pământ,..

Toate drumurile sufletului sosesc molatec și docil.

Toate gândurile se aburesc...

„Warum“, întrebare cântată șoptit, întrebare care știe.

„Warum“, tristețe moale ca o inserare, tristețe caldă, blană fină
pe suflet...

Ascult cu atenție de convalescent...

Degetele albe pășesc fragil pe clape, delicate ca o intenție.
Clapele abia se ating. Să nu șoptească prea tare.
Genele încep să mi se caute.

Degetele ei — porumbei oboșiți — pășesc obosit.

S'au oprit.

„Warum“, își pierde ultimele acorduri, dar rămâne ca un parfum de floare mutată în altă parte...

Mă apropii încet, fără să știu. Umărul meu reazemă fruntea ei.
Măinile noastre se sărută.

Și tac.

S'a întunecat.

Nu mai ninge.

Iarna s'a culcat și ulița tace. Toate sgomotele dau în puf...

Și n'am scris nimic.

VINTILĂ RUSSU ȘIRIANU

Cuza Vodă

Cu cât se lărgeste mai mult perspectiva istoriei contemporane, pierzându-se în aburul depărtat al vremii măruntele neînțelegeri dintre oamenii aceleiaș epoci, cu atât mai limpede apare figura celui dintâi domnitor al Principatelor-Unite, fostul colonel Alexandru Cuza. O mare faptă a naștinci l'a cerut, l'a smuls din întuneric, și l'a supt pe treptele mărire, ca să-l prăbușească, după șapte ani, în exil. Cuza-Vodă și-a îndeplinit misiunea, pe rând, cu avânt, cu îndrăzneală și cu resemnare. A priceput ce i se cere să facă, a înțeles de ce trebuia să plece, și a știut că nu trebuie să se mai întoarcă.

La o cotitură a marilor întâmplări naționale dela mijlocul veacului trecut, acest om cu adevărat nou, fără legături în trecut și fără linie de continuitate în viitor, a răsărit ca un simbol al năzuințelor de contopire, legându-se de numele său, popular fără veste, cele mai cutezătoare speranțe pentru ziua de mâine. Cine se gândea, cu câteva zile mai înainte, la fostul pârcălab dela Galați, ale cărui convingeri unioniste erau cunoscute, ce e drept, de pe timpul cămăcămiei șiretului Vogoride, dar căruia, ca deputat în Divanul *ad-hoc* al Moldovei, nici prin minte nu-i trecea să-și pună candidatura la domnie!

Partidul național ceruse unirea sub un principe străin. În Moldova, din 64 de deputați, majoritatea de 33 deputați erau partizanii fostului principe Mihai Sturza și ai fiului acestuia, Cirigore, cari, dacă s'ar fi înțeles, hotărându-se unul dintre ei să renunțe, ar fi smuls izbânda în folosul lor. Din această îndușmănire neîmpăcată dintre tată și fiu a rezultat, pe neașteptate, alegerea colonelului Alexandru Cuza, cu unanimitate de glasuri. În Muntenia, numărul cel mai mare de glasuri l'ar fi avut principele Bibescu, pe când principele Știrbey avea numai vre-o șapte voturi, iar partidul progresist, care avea mai puțini deputați decât partizanii principelui Bibescu numai așa ar fi putut împiedica alegerea acestuia, dacă ar fi votat pentru rivalul lui, principele Știrbey. Totuș, domnitor al Munteniei a fost ales, la 24 Ianuarie 1859, acelaș colonel Alexandru Cuza, despre care, cu o săptămână înainte nici nu se pomenea în București. Abia în ajunul zilei hotărâtă pentru alegere, în seara de 23 Ianuarie, s'a ținut întrunirea

dela hotel „Concordia“, unde frunțașii partidului progresist au decis să realizeze unirea, alegând și în Muntenia pe domnitorul Moldovei. Ca un fulger de lumină trecu prin mulțime această îndemnatică stragemă, și a doua zi, toată populația Capitalei s'a adunat în Dealul Mitropoliei, pregătindu-se să năvălească înarmată asupra Camerei, dacă majoritatea Camerei ar stăruî în alegerea principelui Bibescu.

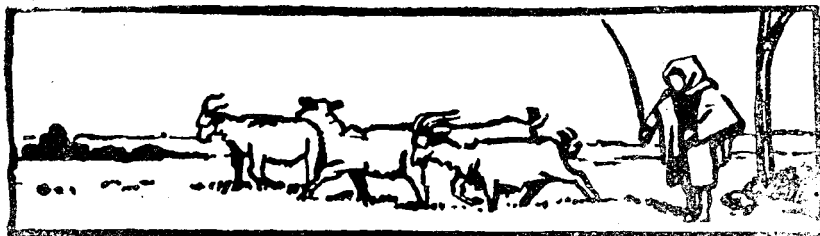
Fostul colonel Alexandru Cuza, domnitorul Moldovei, întruni unanimitatea glasurilor.

Cum s'a desfășurat scurta domnie a lui Cuza-Vodă, se știe. Ca să se smulgă o recunoaștere a situației de fapt, pecefluită numai de riscul *fait accompli*, a fost nevoie de energia dărză a unei voințe hotărâte, care să înfrunte rezistența marilor puteri. Cuza-Vodă a avut-o. Și-a urmărit țelul cu demnitate și dibăcie subțire. Ca să se împlinească marea reformă a desrobirii țăranilor, a fost nevoie de o răsturnare curajoasă a vechilor rânduicli, de smulgerea moșiilor mănăstirești din mâinile călugărilor greci, de ștergerea privilegiilor bocești, de lărgirea dreptului de vot pe scama cetățenilor, o adevărată revoluție, care cerea o mână de fier și o minte limpede. Cuza-Vodă le-a avut pe amândouă. Și a mers până la celebra sa lovitură de stat, consfințită de consultarea plebiscitară a poporului.

Cuza-Vodă a săvârșit, bineînțeles, grave greșeli. El a căzut de pe urma lor. În loc să domnească numai, a guvernat. Iar guvernarea își are riscurile ei. A folosit prea multă asprime, chiar față de colaboratorii săi; a jignit prea mulți prieteni, începând cu Dimitrie Sturdza și sfârșind cu Mihail Kogălniceanu; s'a înconjurat prea strâns de favoriți străini; s'a îndușmănit, prea fără rest, cu amândouă partidele țării, și cu boerii conservatori și cu noua generație liberală. Izolarea sa l'a dus la abdicarea silită din noaptea de 11 Februarie, deși țărănimea îl simpatiza și armata, dacă i s'ar fi cerut la vreme, l'ar fi apărut. S'a depărtat fără murmur și n'a mai făcut nicio tentativă de revenire, deși s'au găsit destui, mai târziu, să-i propună o asemenea aventură. În primăvara anului 1867, nu mai târziu, agenții Rusiei l'au poștit la Odessa, pentruca de acolo să ridice steagul mișcării separatiste în Moldova. Cuza a refuzat. Cum ar fi putut să nesocotească el roștul însuș al misiunii sale istorice la o atât de importantă răscruce a vremii?

Numele fostului colonel Alexandru Cuza trebuia să rămână legat pe vecie de cea dintâi încheiere a Principatelor Românești, sămburele dător de încredere al Unirii celei mari, realizată după șase decenii. Și așa a rămas.

ALEXANDRU HODOȘ

La școala confesională

Binefacrile școlci n'au fost totdeauna apreciate în familia noastră. Cu o generație în urmă școala constituia mai mult o pacoste pe capul oamenilor doritori de muncă și progres. Răposatul moș Avram bunicul meu, în special, nu era deloc partizan al acestei instituțiuni. La vremea sa el a făcut tot posibilul pentru ca fiii săi să nu fie împărțâșiți de marea taină a scrisului. Tatăl meu n'a putut să urmeze școala decât câteva luni, pentruca în schimbul unui dar de câțiva miei, oferit învățătorului, să fie scutit de frecventarea școlci pentru totdeauna. Pentru moș Avram era mai util să-l trimeată la oi decât la școală. Astfel, tatăl meu a învățat să-și scrie numele foarte târziu, paralel cu paragraful codului cambial, căci nu odată trebuia să acopere nevoile celor doi fii ai săi, ale mele și ale unui frate mai mic, cu bani luați pe poliță.

Această concepție bizară nu se datorca numai ignoranței oamenilor, ci și modului cum apostolii cuvântului și scrisului înțelegeau să-și îndeplinească misiunea: preotul și învățătorul, căci școala era confesională. Pe acea vreme școala era o instituțiune din cele mai îngăduitoare pentru ceice știau să sacrifice, și un loc de cumplit supticiu pentru cei ce hotărâu să-i calce pragul. Din multele și variatele mijloace de educație în Petrila nu se aplica decât unul singur: bătaia cea mai cruntă, desigur, un mijloc nu prea atractiv. S'a făcut atâta abuz de bătaie, încât copiii se cutremurau la gândul că vor ajunge la vârsta de școlari. La școala confesională din Petrila nu se adunau în fiecare dimineată roiri de copii, ci pâlcuri de părinți cu copiii în spate, cari străjuiau la ușa sălii de învățământ până când apărea învățătorul, căci altfel școlarii o apucau încotro vedeau cu cei doi ochi.

Un frate mai mare al meu, Solomon, încă mai apucase această vreme de cumplită urgie, dar de care s'a ferit într'un mod foarte ingenios. Fiind și tatăl nostru un adept al bății, școala nu se putea evita pe acest motiv. A trebuit deci să recurgă la un alt expedient, care să-l împace și pe el și pe tatăl nostru. În fiecare dimineață își lua straița cu cărți și pleca, dar numai până în curte. Aici se uita cu atenție împrejur și apoi se ascundea printre numeroasele odăi dintr'o clădire veche. La eşirea copiilor din școală mama îl aviza și atunci frațele Solomon eșea tiptil din ascunzătoare, se furișea până la poartă și zgândărind clanța porții intra curajos în casă. Vreme de săptămâni a frecventat cursurile dintre odăi, până când spre norocul lui, și al comunei, dascălul cu principiile arătate a plecat din sat. De aci încolo copiii se duceau singuri la școală, iar lui Solomon nu i-a mai trecut prin minte să se ascundă. A urmat cu drag școala până în capăt, a ajuns sergent la împăratul și tot pentru împăratul a murit la abia treizeci și ceva de ani.

Cu venirea noului învățător, — un fiu al comunei, care și astăzi funcționează spre deplina mulțumire a poporului, — în școala din Petrița a început o epocă civilizată în ce privește tratamentul copiilor și profund patriarhală din punct de vedere al progresului lor. Zilele se scurgeau monoton, fără vreo trăsătură a elevilor sau a părinților. Ca o creațiune față de trecut, învățătorul se considera mai mult un supraveghetor al copiilor, în timp ce elevii cei mari se trudeau să-și învețe pe cei mici. Școala nu cunoștea senzația decât atunci când venea în inspecție revizorul școlar, dar cel care se temea mai tare era dascălul, căci se găsea în luptă aprigă cu limba ungurească.

În această atmosferă pașnică am petrecut și eu vreme de trei ani, fără să fi avut nici cel mai mic conflict cu învățătorul. Dealtfel nu era tocmai greu să ajungi la acest rezultat, căci dascălul era un om bun, și afară de asta își avea și el necazurile lui. Venea în sală, ne dădea lecția și apoi pleca. De aci încolo nu trebuia decât ca meditații mai mari să nu te reclame și atunci toate erau bune. Personal, învățătorul nu ne întreba decât foarte rar. Așa la asemenea ocazii se mai întâmpla să reînvie pentru câteva minute mijlocul tradițional de educație, bătaia. Dar cum spuneam, aceasta la mari intervale. În schimb, își avea și învățătorul nostru sistemul său. Dacă se întâmpla, de pildă, să scrii greșit, îți băga în gură fila scrisă cu o cerneală mizerabilă și trebuia să o sugi uneori câte un ceas două. Din timp în timp își aducea aminte de pedeapsă și școlarul trebuia să-și deschidă gura și să arate floștomocul de hârtie înegrită. Ceilalți copii, bineînțeles, râdeau, împrejurare care făcea să se atenuieze asprimea pedepsei. Ea era considerată mai mult ca o glumă.

În fiecare Joi ni se dădea vacanță, dar numai în principiu. Pentru a o avea și de fapt, trebuia să mai îndeplinim o mică condiție, fie noi; fie părinții. Condiția aceasta era „răgăția“, un cuvânt care, desigur, aiurea, în forma aceasta nu era cunoscut. Pentru că „răgăție“ nu însemna *recreație*, cum s'ar grăbi filologii să ne lămuirească și cum, formal, desigur vor fi având dreptate. În Petrița, cu-

vântul acesta schimonosif a căpătat un alt sens și nu însemna deloc odihnă, ci un ou, sau doi drugi de cucuruz. Cine ducea „răgrația“ de ouă sau cucuruz avea odihnă, cine nu trebuia să meargă la școală. Firește, obiceiul nu era nou; originea lui se confundă cu începuturile școlii. O deduc aceasta din faptul că se practica deschis, fără nici o umbră de discreție, ca o dovadă că era un obicei profund înrădăcinat. Ouăle și cucuruzul adunat dela elevi erau așezate în ferestrele sălii de învățământ și stătea acolo până Joia următoare, când le mutam în pod pentru a face loc unei proaspete „răgrații“.

Programul nostru didactic nu era deloc complicat. Prelegerea se începea cu rugăciuni și cântări bisericești, pe cari trebuiau să le învețe toți elevii. Singură această îndeletnicire făcea un ceas=două. Pentru instrucția propriu zisă nu rămânea decât cel mult un ceas înainte și altul după amiază. Din motivul că elevii învățau deavalma, indiferent de vârstă, noi nu avea noțiunea de clasă, ci numai a băncii în care ședeam.

Despre progresul elevilor părinții nu primeau nici o dovadă, pentrucă nu se făcea nici o clasificare. Nici măcar după absolvirea școlii. Mie nu mi s'a eliberat certificat nici când m'am dus la școala de stat din oraș. Din acest motiv n'am fost primit decât în clasa a doua primară, deși făcusem trei ani la școala confesională și stătu=sem în banca a treia. În felul acesta am rămas cu doi ani în urmă elevilor de-o vârstă cu mine, dând examenul de bacalaurat abia la douăzeci ani împliniți.

Singura ocazie când părinții puteau lua cunoștință de progresul copiilor erau examenele dela finea anului — la cari asista și proto=popul — și zicerea apostolului în biserică. Dar selecționarea elevilor pentru aceste ocazii nu se făcea după criterii de ordin didactic, ci după considerațiunea părinților, un obicei care a existat de când e lumea și care va dăinui cât lumea. Astfel moșu Costa, descins în sat după treizeci de ani de oierit, zadarnic venea la examenele celor trei fiu ai săi și la toate slujbele religioase, căci noi n'am fost între=bați și n'am zis apostolul niciodată. Nu știu ce s'o fi petrecut în sufletul lui, dar amintindu=mi de figura încrunțată cu care se întorcea dela examele noastre, înclin să cred că atunci s'a zămislit în capul lui ideea de a ne da la altă școală.

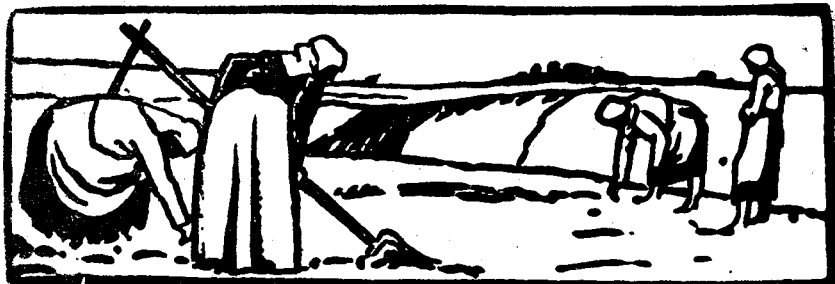
Am scis aceste amănunte din trecut pentru a caracteriza vremuri, nu oameni, pentrucă, dacă ar fi să=i judecăm și pe aceștia din urmă ar trebui — după sfatul filosofului — să=i privim nu numai cu ochii noștri, dar și cu ai lor. În această lumină, desigur, situația dascălului meu n'a fost vrednică de invidiat. El niciodată nu și=a primit integral cei trei sute d'argint (fiorini) cât îi era competența anuală și totdeauna a raportat revizorului maghiar că i=a primit până la ultimul ban. Iar pe vremea legilor apponyiene aproape o treime din totalul copiilor obligați să frecventeze școala a trebuit s'o treacă în statisticele oficiale la categoria surdo=mușilor și poate să jure strâmb, numai să poată salva școala confesională. Altfel comuna bisericească, neputând să zidească o nouă clădire și să plătească pe al doilea în=

vățător, cerute de lege, școala ar fi urmat să treacă asupra statului, devenind ungurească.

Dar, oricum ar fi fost, niciun zidar — zice Carlyle — nu ridică un zid perfect perpendicular, matematiceste lucrul fiind cu neputință; el se va mulțumi cu un anumit grad de perpendicularitate care îi este de ajuns. Un asemenea grad, absolut necesar în materie școlară a atins și a respectat și dascălul meu, de vreme ce, de subț mână și din școala lui imperfectă a putut să iasă, relativ, cel mai mare număr de intelectuali din toată regiunea. Din acest motiv, — întrebuințând tot o expresie de-a lui Carlyle — îl iubesc pe dascălul meu de pe vremuri cu o dreaptă și sinceră recunoștiință.

P. NEMOIANU

Modificări în politica economică

Doi ani s'a întârziat unificarea monetară, în care timp s'au pauperizat provinciile alipite. Acum, de șapte ani se întârzie *stabilizarea valutei*, pentruca azi să constatăm cu durere că s'a pauperizat țara întreagă, intrată de curând în primejdioasa criză de producție.

Toți factorii economici conștienți cer stabilizarea, dar în același timp teoreticienii și interesații, pescuitori în cursuri și profitori ai planului de emisiune, discută imperturbabil, complicând și intervertind înțelesul, rostul și importanța urgentei stabilizării.

Țara e bombardată cu pilde din țările în care stabilizarea a trecut, și în unele trece și azi, prin crize grele. Dar ce-are a face, de pildă, Belgia comercială și industrială, cu rosturile valutei noastre, țară agricolă, cu producție anuală de cereale și vite, în valoare, ce întrece într'un an cu de două și trei ori întreagă emisiunea noastră în lei aur...

Germania, stăpână pe formidabila ei producție industrială și-a îngăduit luxul să dărâme marca antebelică, ajunsă la inflație fantastică, pentruca la timp, aceiași dărâmători să scoată „goldmark“-a stabilizată, cu reală capacitate de achiziție internă și cu putere de credit în străinătate. Și în ce condiții economice a făcut Germania stabilizarea? Într'o vreme când Germania nu mai are coloniile și flota comercială; într'o vreme când Germania învinsă, plătește grele reparații; într'o vreme când industria germană, larg desveltată, suferă din pricina lipsei piețelor de desfacere.

Austria și Ungaria, amândouă țări lichidate, după ce au pierdut războiul, și-au putut face, la timp, stabilizarea pe care o țin, ca în dinți — dar o țin. Și în urma acestui fapt, finanța mondială le-a încredințat capitaluri importante din care, pe ici-colca, ne înfruptăm și noi, cu câteva sute de milioane, prin ușa rușinoasă, de din dos.

Cehoslovacia, Jugoslavia la fel au reușit să-și facă stabilizarea.

Numai noi, în România, ne-am lăsat încremeniți în paginile scriselor teoreticianilor și specialiștilor noștri, care visau revalorizări și puteri magice „prin noi înșine“.

Or, noi țară agricolă, în care crește grâul și vițelul, și sbucnește petrolul — oricine ar fi la guvern — am lipsit să avem o bine determinată politică economică, a cărei primă condiție este: stabilizarea valutară, pe care în temelul bogățiilor și garanțiilor de care dispunem, oricând o puteam înfăptui.

Dar atunci ce se făceau pauperizatorii și speculanții plafonului de emisiune?

Utilizându-se, comercial, entuziasmul și bucuria întregirii neamului, s'a strecurat pe neobservate, în sufletele celor naivi, bombastica formală „prin noi înșine“, ca să poată închide granițele țării în fața capitalului străin și în fața importului de produse străine industriale, fără a se ține seamă că noi, în țară, putem sau nu să le substituim.

Reușită această camuflare, a fost fatal ca tarabele bancare din București, amenințate să-și piardă puterea în fața marilor revalorizări economice din ținuturile nou alipite să dea cuvântul de ordine: *industrie românească*.

Și s'a pornit o nebună alergare în două direcții: creierea cu orice preț de industrii românești și naționalizarea industriilor din ținuturile alipite. Se ajunsese în anii 1919—21 ca țara întreagă să fie cuprinsă de-o febră industrială, cum nu s'a mai pomenit.

Toți ajunsesem interesați, direct sau prin băncile noastre, la cel puțin două-trei industrii, preluate sau nou create, fără să ne dăm seama că ne lipsește capitalul și cel pe care îl avem, e puțin și e nervos și nu poate aștepta, fără beneficii mari, patru-cinci ani, în care industriile mari își trec crizele de creștere.

De industriile *preluate*, sau cum li se zice „naționalizate“ e bine să nu mai vorbim. În cele mai multe cazuri ni s'a vândut fier vechiu — cu bani scumpi; ni s'au dat cu inventar irealități conjecturale și pe deasupra „specialiști“, tari doar în a ne trage pe sfoară.

Au fost și câteva excepții.

La Cluj, s'a încercat profitând de condiții favorabile, și *destul de independente de curentele greșite dela București*, o grupare economică, pe care eu, o vedeam mai aproape de cinstite preocupări obștești. Se înființaseră Banca Centrală, Intreprinderile Forestiere și Banca Agrară, care urmau să finanțeze pornirile industriale și comerciale, bazându-se pe finanțarea făcută de Stat prin Banca Agrară a reformei agrare din Ardeal, Banat și părțile ungurene. Ne rezemam deci pe munca agricolă a vechiului și noului mic proprietar, care forma rezerva reală a acestor instituții, și care astfel garanta avansul bine controlat și fără dublele și infinitele cheltueli care le-a avut Statul, în urma nesocotitei campanii, cu care s'a stânjenit efortul acestui grup economic. Frântă în drum, realizarea concepției dela Cluj —

tarabele bancare dela București au continuat pe contul lor romanizarea, fără bani, a industriilor din ținuturile alipite. S'a imobilizat și bruma de capital ce o aveam, și azi în lipsa înțelegerii și a capitalului de rulent — toate aceste industrii sunt sau sufocate, sau scoase din viața economică. Plafonul emisiunii, cu urmarea fatală a dobânzilor fantastice urcate, centralizarea îndrumărilor, pierderea piețelor în urma nenorocitei politici vamale, au forțat țara întreagă în *criza de producție*, după ce în cea mai nenorocită formă am trecut peste criza monetară și cea financiară.

* * *

Căzuți în a *treia greșală*, de a crea și a naționaliza, fără bani și fără experiențe, industria României întregite — a fost fatal, să nu ne preocupe *interesele Statului nostru agricol*.

Or, știm cu toții că din populația țării: 14 milioane sunt săteni plugari, abia 500 mii muncitori industriali și numai vreo 2 $\frac{1}{2}$ milioane orașeni cu îndeletniciri intelectuale, comerciale, industriale și de alte profesii orașenești.

Cu toate acestea, de agricultura țării nimeni nu se sesizează.

În vreme ce, de o pildă, fiecare morișcă are încurajare industrială, cu reduceri de transport de 45% — agricultura țării n'are nici o înlesnire nici în intern, nici în raportul de export.

Insemnez aici un exemplu clasic:

Acum trei luni au fost expediați dela Râmnicul Sărat la Cluj doi boi, o vacă și în car desfăcut, într'un vagon, pentru care s'a plătit taxă de transport suma de lei 17.960, când prețul boilor și al vacii era cel mult 15.000 lei.

Altă pildă: trei saci de fasole expediați dela Mediaș la Constanța au fost încărcăți cu taxe de transport de lei 2340, când prețul întregii cantități de fasole era 1900 lei.

Am ajuns în urma politicii bancare și de afaceri pe picior, care dau caracterul politicii economice a țării — să nu mai putem cultiva grâu. Costul cultivării unui pogon de grâu întrece mult prețul grâului vândut, în saf, la cultivator cu 60—70.000 lei vagonul.

Despre o industrializare agricolă la noi nu se vorbește.

În legătură cu executarea reformei agrare, s'ar putea spune multe.

Insemnăm însă că se impune o înțelegătoare așezare definitivă a acestei mari probleme, exclusiv economică.

Dar în afară de acest fapt împlinit a reformei agrare, rămâne în primul plan marea problemă a agriculturii României întregite.

Ce reprezintă și ce-ar putea și ar trebui să reprezinte în România întregită agricultura noastră?

Clima, vegetația, configurația geografică, tradiția și populația țării — toate fac ca țara noastră, mai ales după întregire să continue a-și păstra și a-și desvolta caracterul de *țara agricolă*.

Preocupările noastre industriale și chiar comerciale, trebuiesc să aibă la bază realitatea agricolă a țării.

In atmosfera agricolă trebui să se așeze toate preocupările politicei noastre economice.

Ori care ar fi credințele sau tendințele politice, se impune să avem pentru țară un program economic care să fie real, numai în cadrele vieții agricole.

La noi se abuzează de schimbările la față, în ce privește preocupările celor ajunși să fie crezuți de mulțime.

Conjecturile războiului cu urmările lui ne-au prăbușit ierarchia valorilor și ne-am aruncat în vârtejuri nebănuite.

Ne-am zăpăcit, și apoi ca să salvăm situația impusă, facem efortări uriașe, peste puterile noastre — să servim binele obștesc, pe care prea adese nu-l putem stăpâni ca izvoare și ca realizări. Numai așa judecând, putem să înțelegem patimile cu care se duc luptele politice în România întregită; numai așa putem să rostuiim năzuințele atâtor buni, care cred că ei sunt cei mai buni și mai potriviți văslași ai corăbiei țării întregite.

Un blestem sau o orbire provocată de fericirea întregirii neamului, pare că ne paște, ne face să plătim scump acest fapt cu luxul polemicilor între șefi, întârzându-ne *consolidarea*. Dacă e scuzabil că mulțimea problemelor, ce s'au deschis de pe o zi pe alta Statului român întregit ne-a zăpăcit servierea lor normală, nu ne este permis să pierdem vremea, și astăzi se impune să privim desinteresat problemele în realitatea lor, și să salvăm multul care *totuși* a rămas de salvat în această „Dacie fericită“ și după cele trei inițiale și aproape fatale greșeli de fincrețe, acum consumate.

Simt că cei ce ne vor urma, vor rămâne nelămuriți în fața faptului că generația noastră, care a pregătit și a făcut războiul — a putut cădea, după războiu, în așa fel, încât să nu vadă realitatea, să nu înțeleagă glasul vremii și să-și cheltuiască energiile în lupte interne lovind frate pe frate...

Nenorocita politică economică, dela război încoace, ne-a închis granițele străine, ne-a pierdut piețele de desfacere și de import în condiții economice normale. — Dar nu putem să ne mai ertăm pierdere de timp.

Miile de colaboratori intelectuali și materiali, care contribuie la refacerea de după războiu a țărilor lor și unii a omenirii — acțiunează și scriu cărți pe care trebuie să le fi răsfoit și noi și să le cunoaștem.

În toată lumea, luptele politice dela partid la partid s'au mutat pe planul al doilea. Mai mult: viața de partide politice în acceptația lor antebelică nu mai există.

Țara clasică a încremenirii în tradiția partidelor — Anglia — a acceptat pe laburiști și cele două foste partide tradiționale se întrec azi în *îngrădirea* de grupări, reprezentând soluții pentru o mare parte din problemele de stat sub raport social economic. Germania și Franța are guverne de colaborări pe temeuri de grupări, reprezentând soluții preconizate pentru serii de probleme de actualitate.

În Italia, Mussolini este un program sbucnit din o primejdie națională.

În Jugoslavia și în Cehoslovacia au fost guvernări neîntrerupte pentru ca să încerce consolidările necesare. Și în Ungaria lui Horthi în curs de opt ani s'au succedat numai doi miniștri prezidenți.

La noi?

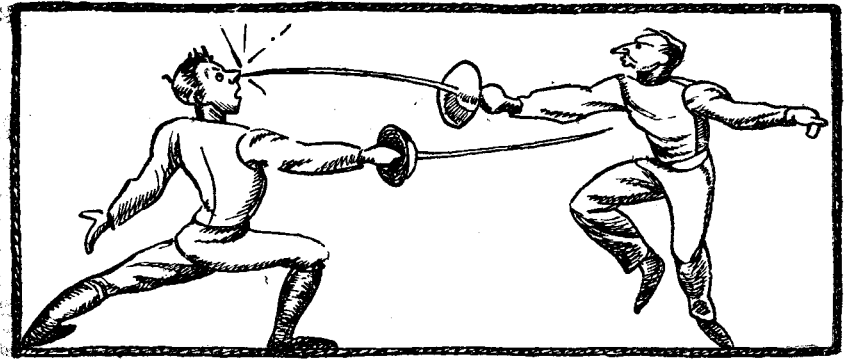
Defaimăm ce avem și promitem ce nu putem.

Obsedați de aceste porniri nu vrem să stăm de sfat, cu mințea și cu judecata și ne repezim în lupte inoportune pentru așa zisa popularitate. De dragul acestei popularități — zisă opinie publică, zisă și încrederea maselor, zisă și glasul țării — s'au forțat în țara noastră alegeri cu șuruburi, s'au forțat guvernări. Oglindirea o avem zilnic în presă. Nimeni nu știe de unde au răsărit lăcustele intelectuale care se reped pe neîndrumările noastre și ni se amestecă în rosturile familiei noastre românești.

În larma surdă a atâtor patimi e de înțeles, dacă nu e de scuzaț, că nu mai vedem, nu mai apreciem și nu învățăm nimic din frământările altor țări, de care ar trebui să luăm știre. De câte ori avem subțochi o experiență străină, în loc să ne lumineze și să ne servească drept element de judecată, sau o neglijăm, sau ne orbim de ea și măimutărim-o, o aplicăm fără rost în problemele noastre, în condițiile noastre. Am chemat masele electorale la vot, fără să ne gândim, care le este pregătirea. Ne distrugem rezerva omenească, deformându-i menirea printr'o supralicitație demagogică dureroasă.

O muncă pentru ridicarea maselor înspre intelect, este o datorie. Dar o operație cu masele, de care te servești numai la manifestații electorale, constituie o crimă, care este în raport cu lipsa de înțelegere a nevoilor reale ale țării.

VASILE C. OBRVADĂ

GAZETA RIMATĂ

Mobilizarea

*Vin știri din ce în ce mai rele,
Vă spun, că nu-i o vorbă goală,
Scurtând o palmă din bretele
Democrația se răscoală.
Heroldul Bergman, zis și Munte,
Prinzând cu ochii toată zarea,
A scos, măreț, un corn din frunte
Și a sunat mobilizarea.
Viteazul comandant Maniu
Se zbate ca un leu în cușcă,
Și dela Moci pân' la Ighiu
Miroase (rău) a praf de pușcă.*

*Cu pedestrima la gazetă
Emil D. Fagure se luptă,
Purtând în chip de baionetă
O gioarsă de penișă ruptă.
Pe front sunt ordine severe,
Nu-i rost să faci pe sedentarul,
Din cuibul de mitraliere*

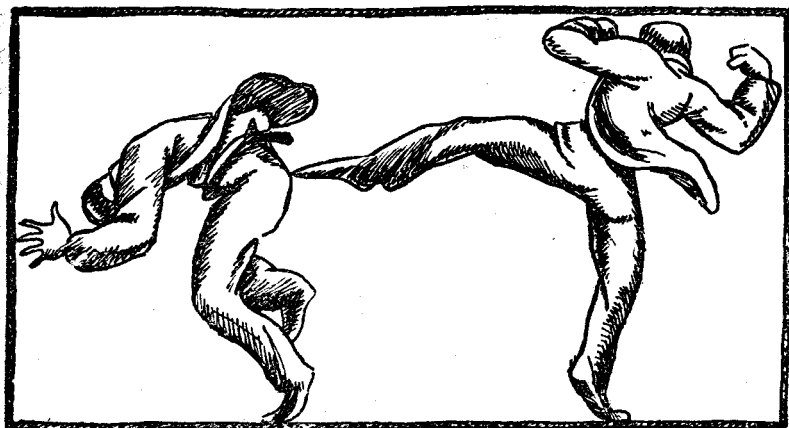
Vorbește trupelor, Madgearul.
Își știe fiecare rostul:
Blindat de Renner și de Blank
Păzește Vaida avantpostul,
Iar Ștefan Cicio Pop e tank!

Intr'un depozit de muniții
Stă Grauer ca un sicofante,
Curajul lui, în trei ediții
Prepară gaze-asfixiante.
Cu energia lui virilă'
Erou jertfit fără speranță,
Nepotul Romulus Boilă
Rezistă'n fort, la manutanță.
Și când momentele sunt grave,
Maniu, la tun, e specialist,
Căci el, pe frontul dela Piave
A fost K. K. artilerist.

Dar, când se va fi dat asaltul,
Războiul mare pentru cârmă,
In van veți căuta pe-un altul
Printre rețelele de sârmă.
Veți zice: Unde-i Iorga, unde?
Eu vă răspund: Mai la o parte,
Istoricul nu se ascunde,
Ci ține pe genunchi o carte,
În care toată vremea scrie
Și ce e vechi, și ce e nou...
De-aici va face-o tragedie
În șapte acte și-un tablou.

COBUZ DIN CALAFAT

— Fost cântăreț din fluier la Plevna —

I N S E M N Ă R I

Redeschiderea Parlamentului. —

După o vacanță de mai bine de o lună de zile cele două Camere ale Corpurilor Legiuitoare și-au reluat activitatea. În dealul Patriarhiei și la Universitate se înoadă firul rupt al ședințelor seci, în cari o majoritate docilă votează sau aclamă și o opoziție neputincioasă se sbate sgomotos și dezordonat. Ce interes poate stăruii acest „eveniment” banal? Niciunul. Vechile procedee arhicunoscute dintr’o parte și din alta, au saturat orice curiozitate. De acolo, din casa de certuri urâte și lucrături mici nimenia nu mai așteaptă nimic. Guvernul își va prezenta, discuta și vota legile, atât cât îl vor ajuta puterile să se țină pe băncile conducerii; opoziția partidului național-tărănist se anunță, ca un eveniment inedit, violentă. Dar cine se emoționează? Legile guvernului liberal știe toată lumca cum sînt făcute și cât bine aduc țării. Opoziția „mai violentă” a partidului național-tărănist e o simplă amenințare copilărească. Acest

partid a avut grijă să se golească în ne-numărate rînduri de toate puterile lui de acțiune și rezultatul a fost constant nul. Recrudescența în violență, pe care o anunță acum, nu poate fi nici mai mare nici mai spornică decât altădată.

Vom asista astfel la mereu același spectacol în cari leaderii de mîna a treia își vor încrușișa spadele lor de carton: D. Chirculescu cu inevitabilul Pompiliu Ioanițescu, d. Madgearu cu d. Georgică Leon, etc., etc.

Și fara cheltuieste bani grei pentru toată această parodie!

Trimișii în străinătate. — Un duel, foarte dușin interesant în ceea ce privește argumentele, dar destul de desagregabil pentru interesele țării, s’a angajat între opoziția național-tărănistă și purtătorii de cuvînt ai taberei guvernamentale, în legătură cu situația României în străinătate. Cei doi adversari se acuză reciproc, că au deplasat dincolo de graniță câmpul luptelor politice interne

calomniindu-se, cu o egală pasiune, în fața opiniei publice apusene.

Teza guvernamentală e cunoscută. Fruntașii național-țărăniști sunt acuzați, că au făcut o întinsă propagandă de defaimare a propriei lor țări peste hotar, cu scopul de a zădărnici împrumutul proiectat de d. Vintilă Brătianu. Replica național-țărănistă sună pe acelaș ton. I se face guvernului imputarea, că, prin știri transmise diferitelor agenții și ziare străine, au înfățișat pe prietenii d-lui Iuliu Maniu în culori defavorabile, punând în scama lor intenția de a răsturna actuala ordine constituțională.

Ne ferim să spunem, cine are dreptate dintre cei doi concurenți la favoarea străinătății. Par'că am fi îndemnați să susținem, că fiecare are dreptate... pe jumătate. Faptele vorbesc în locul nostru. Cine are curajul să afirme, că apelul d-lui dr. Al. Vaida la Societatea Națiunilor nu e un act necugetat, în absolută contradicție cu sentimentul de suveranitate națională a României? Cine tăgăduiește, că prestigiul nostru extern nu e astăzi mai scăzut decât oricând de la unire încoace?

Ca să repare pe cât se poate această atmosferă defavorabilă creditului politic al actualei guvernări, d. N. Titulescu a fost trimis de-alungul Europei, pentru ca farmecul însușirilor sale personale să repare ceea ce a stricat un partid întreg. Din zi în zi, liberalii sunt siliți să constate cu mai evidentă jenă, că înlăturarea de la putere a guvernului prezidat de d. general Averescu a fost o neiertată greșală, nu numai din punct de vedere al liniștei și consolidării statului, dar chiar din punct de vedere al socotelilor lor egoiste. Acum un an, România era calmă înăuntrul frontierelor și era pe cale să-și normalizeze toate legăturile sale cu puterile apusene. Nicio surpriză nu se arăta la orizont și viața publică se desfășura sub semnul unui perfect echilibru.

Astăzi, se vede limpede unde suntem. Zadarnic își expediază d. Vintilă Brătianu trimișii săi în capitalele marilor state europene. Buba e în interior și doctorii cei mai pricepuți nu pot s'o lecuiască de la distanță.

Un popas curat. — În mijlocul a-tător preocupări febrile, între coloane de ziar pline de cuvinte urâte și de sfărâceli senzaționale, știrea despre sărbătorirea lui I. Al. Brătescu-Voinesți e ca un popas curat într'un pustiu de bălării. Lucrul nu e prea obișnuit la noi, ca un scriitor să fie sărbătorit cu discursuri la șampanie și omagii la rampă. Acest soi de manifestare publică e rezervat oamenilor politici, de la obscuri satrapi provinciali, până la mai mult sau mai puțin ilustre apariții efemere de la centru.

Minunea aceasta a făcut-o numai Brătescu-Voinesți, scriitorul care a zurgăvit cu penița lui fină pe Nicolăiță Minciună și pe Pană Trăsnea Sfântul. Omul blând și bun, care împlinește șazeci de ani, va ieși o clipă din calmul vieții solitare, în care trăiește cu o mare bucurie că e deoparte de toate nimicurile vieții, chemat de mulțimea gălăgioasă a admiratorilor. Va fi pentru el o plăcere toată acea succesiune de program, cu recepții, lecturi și discursuri? Nu știm. În orice caz, omul va face concesii scriitorului, de dragul înstăpânirii și la noi a unor obiceiuri, cari a-i iurea se practică de mult și nu mai miră pe nimeni.

Ori totul, ori nimic! — Se pare că d. Vintilă Brătianu, îngrozit de numărul neașteptat de mare al ministeriabililor din partidul liberal, a renunțat la ideea remanierii. Spiritul d-sale pozitiv a înțeles repede toate greutățile și desavantajele acestei delicate operații, care e totuși mai anevoie de realizat decât un plus de biruri sau decât un excedent

fictiv. Căci birurile se incasează cu iscusință de armata de administratori. Financieri, pe când nemulțumirile stărnite de o schimbare în guvern se scurg toate în straista d-sale nou-nouță de șef de guvern. E singura operație de *in casso*, la care d. Vintilă Brătianu renunță bucurios.

Oricum, e mai comod așa. Remanierea nu fortifică guvernul decât în aparență. În adâncuri, apele turburi ale ambițiilor și poftelor stărnite de această împrejurare, ar fi continuat să se agite, pentru a năvăli tumultuoase la cel dintâi prilej. Rămăs așa cum este, guvernul continuă a fi o nădejde pentru toți cei ce râvneau spre el și fatal vor ține toți strâns în jurul lui. Rezistența e astfel mai mult sau mai puțin asigurată împotriva atacurilor, cari se înțetesc ale opoziției.

D. Vintilă Brătianu merge hotărât înainte și dacă necesități de înalt ordin politic și economic l'au silit să renunțe la o scumpă lozincă, mintea d-sale metodică a găsit o altă pârghie de rezistență: „ori totul, ori nimic“, ori o guvernare complectă fără nicio modificare în compoziția cabinetului actual, pe care într'un moment de slăbiciune o declarase provizorie, ori o cădere onorabilă fără zadarnice încercări de reconfortare.

Fanteziile cenzurii. — N'am avut niciodată păreri prea bune despre cucoana Anastasia, care umblă șui cu foarfeca ei lungă și tăioasă în stofa scumpă a gândului materializat în munca de migală a zețarului. Dar nu ne-am închipuit că apucăturile acestei cucoane pot fi așa de capricioase, precum se arată din preferințele cenzurii clujene.

Agenții d-lui I. Ci. Duca, puși aici să păzească cu strictețe ca nu cumva să se vorbiască de ceea ce nimenia nu se mai teme, sfredelesc cu ochi îngrijorați tot ceea ce vede lumina tiparului în această capitală a Ardealului. E un zel la ofi-

ciul de cenzură din calea Regele Ferdinand, care ni-ar impresiona, dacă sentimentul acesta nu ni-ar fi zdruncinat de unele ciudațenii. Am văzut nevinovate reviste literare purtând ca o sguardă semnătura censorului; am văzut grave publicațiuni științifice ofensate în același chip; și am mers și noi acolo să ne supunem aceluiaș tratament.

Dar întâmplarea ne-a scos în cale o publicație clujană, de care nu ne prea împiedecăm. Parafa apărătorului țării împotriva marelui pericol era absentă. Ni-am închipuit că e o singură scăpare; am urmărit însă cazul pentru a ne convinge. Semnătura censorului lipsea constant. Deci *Realitatea* nu merge la cenzură. Și atunci am căutat să pătrundem misterul acestei preferințe, care se dă scrisului d-lui Norman (sau Naftuli) Kanner față de acela al d-lui Octavian Goga, spre exemplu. Cercetările noastre n'au fost prea obositoare. Reprezentantul clujan al lui Honigman publicase acum câteva luni, în număr special, o poveste din care se vedea cum fostul principe moștenitor al României spală vasele la bucătăria exilului său voit de lângă Paris.

Vezi bine, d. Octavian Goga, nu făcuse așa ceva, și continuă să meargă săptămânal la cenzură.

Păcate grele. — Ați citit, desigur, senzaționalele descoperiri făcute de presa din str. Sărindar în jurul formidabilei afaceri, care a fost tipărirea cărții d-lui Octavian Goga. Și fără îndoială ați aplaudat cuvintele de înfierare, cu care aceste senzaționale descoperiri sunt însoțite. D. Emil Socor de la *Adevărul*, după calcule matematice, cari dovedesc până la evidență cum se poate face dintr'un leu doi și din 300.000 o sumă întreită, numește *Mustul care fierbe* pamflet, iar d. Mitică Teodorescu de la *Curentul*, care a rămas totuș la *Adevărul* și nu și-a mutat decât nă-

rayul, are accente de profund dispreț pentru această carte, în care d. Goga „polemizează exclusiv — pe 500 de de pagini — cu confrății Honigman și Blumenfeld“.

Nu știm însă dacă v'ați întrebat de ce această deosebită grijă pentru acele și persoana fostului ministru de Interne? De ce stăruință *Adevărului* de a demonstra cu orice preț că o carte, care a costat la tipar 300.000 lei, trebuia numai deocamdată să coste 900.000 lei? Și de ce e un pamflet o carte, care nu e tocmai cum susține d. Mitică Ravailac, ci e ceva mai mult. Pentru că, dacă, din când în când, d. Octavian Goga a scuturat de urechi (și nu a polemizat) cu vermina presei române a Honigmanilor și Blumenfelzilor, să nu se uite că în acest „pamflet“ sînt pagini închinete „rostului scriitorilor“ și „cultului finereții“, sunt sinteze pentru „ideea națională“ și cuvinte cum nu s'au mai scris pentru înfățișarea unor personalități ca Mihail Eminescu, Andrei Șaguna, Vasile Lucaci, Avram Iancu, Gheorghe Coșbuc, Aurel Mureșianu și Iosif Vulcan.

Ori poate d. Emil Socor, sau d. Teodorescu-Ravailac, ar fi dat altă caracterizare cărții dlui Octavian Goga, și autorul ei ar fi fost altfel tratat, dacă toate aceste idei și personalități ale românismului ar fi fost terfelite în amarul unei critici cu două fețe, iar în locul cuvintelor pioase și senine spuse întru reînvierea figurii lui Șaguna să se fi așezat apariția pistruiată și buhoasă a „confratelui“ de la *Lupta*. Lucru era însă cu neputință. D. Goga n'a luat nimănui pînea de la gură și cu atât mai puțin va râvni la situația dlui Socor, cu state vechi de serviciu încă de pe vremea „Paparafiei“.

O gafă. — D. ing. I. F. Negruțiu, președintele Camerei de comerț și de industrie din Cluj, publică în „Patria“ un articol, în care constată că întreprin-

derile românești mor pentru că nu găsește nicio incurajare de la autoritățile noastre publice. Arătările dsale sunt foarte adevărate. În viața orașelor ardelenene și bănățene, așa cum se menține înstrăinată, meșeriașii și comercianții români nu pot să reziste. De aceea alături de d. Negruțiu condamnă nepăsarea a celor români, cari au ajuns să poarte de grijă treburilor noastre publice și nu-și dau seama că încă mai avem de cucerit.

Dar ne întrebăm: ce l'ar fi îndemnat pe d. Negruțiu să meargă cu articolul dsale la „Patria“? N'a văzut dsa oare că acest ziar românesc, oficios al unui partid românesc cu pretenție de guvernământ, se tipărește într'o tipografie minoritară? Și n'a urmărit dsa politica partidului național-tărănist, în toate orașele Ardealului? Nu cunoaște dsa toate cartelurile electorale ale acestui partid, cari l'au silit să abdice mereu de la preceptele ideii naționale, pentru a face loc unui utilitarism politic în dauna atâtor scumpe cauze românești?

Articolul dlui Negruțiu din „Patria“ e ca vorba spusă despre funie în casa spânzuratului.

Indrăzneli indreptățite. — Cine urmărește presa din străinătate nu poate să nu rămâie uimit de tonul de obraznică ostilitate ce se ridică împotriva noastră. Fără deosebire, ziarele ne atacă cu aceeași înverșunare și aceeași reacredință, la Budapesta, ca și la Paris; la Viena, ca și la Londra; la Belgrad, ca și la Geneva. E un cor al urei, care sbiară cumplit, care arpegiază frenetic mereu pe aceeași coardă. Oamenii, cari abia știu unde stăm pe hartă, ridică pumnul contra noastră, parcă de aici, de pe cuprinsul nostru dintre Nistru, Dunăre și Tisa va veni sfârșitul lumii. Publiciști și ziaristi, cari au frunzărit câteva file din cineștie ce broșurică de propagandă anti-românească, ne stigma-

tizează cu violență; oameni politici, cari ne cunoșc din știrile telegrafice ale cotidianelor, ne discută și, ne condamnă.

S'ar părea că cel mai-mizerabil popor din Europa numai noi suntem. Și, ciudat, acest fenomen e cu totul recent. El datează abia de câteva luni, de când unele publicațiuni de peste hotare s'au făcut oglinda unor scandaluri apocrif, cu reflexe în unele publicațiuni favorizate din țară. Guvernul actual, primit de străinătate cu o vădită neîncredere, a alimentat prin toate mijloacele adversitatea. Lipsa lui de autoritate aici și dincolo de granițe a desăvârșit această funestă operă, până la concertul de ură și batjocură, pe care îl auzim.

Dar dacă îndrăznelile de acolo sînt îndreptățite astfel, de ce oare trebuie să suferim aici fermentul atâtor neplăceri pentru țară?

Contraziceri. — Partidul național-fărănist a făcut totdeauna impresia unui organism, care se mișcă dezordonat sub impulsia unor comandamente potrivnice. Nu e deci de mirare că în timp ce, vorbărești și impetuoși, dnii Vaida și Mihalache se proclamă gata de a îmbrăca cămeșoiul lui Honia și sarica lui Cloșca, sau se arată amatori de plângeri la Geneva, alături cu d. Tornya sau Szele Bela, d. Maniu propovăduiește cu dulceață „legalitatea luptei de opoziție“. E drept că pudicul șef al partidului național-fărănist încercase unele aliuri de virulență, cu prilejul unei convorbiri avute cu un redactor al unui ziar parizian, dar rușinat de atâta îndrăzneală, dsa a revenit repede la formula sălcie a „legalismului“. A fost atunci un moment, care, mărturisim, ni-a îngrijorat. Inchipuți-vă numai pe d. Maniu, în fruntea unor legiuni ordonate, înfățișând pe Avram Iancu, iar la dreapta și la stînga sa cei doi pre-

fecți, descendenți direcți ai lui Șopa Balint și Axente Severul, dnii Virgil Madgearu și Ion Mihalache!

Din fericire amenințarea n'a finit mult și partidul național-fărănist și-a intrat în normal. Deacum grija noastră e potolită, contrazicerile frecvente dintre conducători ne asigură că busola vașului național-fărănist a început să umble, că de obicei, cu mare viteză de la Nord la Sud. Țara poate fi liniștită!

Colecția Manuscriptum. — O colecție fără precedent în editura românească. O serie restrânsă de broșuri de lux, editate de d. Petru Cătunaru și sub îngrijirea artistică a poetului Ion Minulescu. Deocamdată au apărut trei broșuri cu manuscrisele d-lor: Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu și Ion Minulescu. Treptat-treptat vor apare în această colecție manuscrisele tuturor scriitorilor noștri din cei mai reprezentativi.

Fiecare broșură cuprinde un desen al scriitorului operă a unui pictor cu reputație, manuscrisul și o notă biografică.

Manuscrisele sunt reproduse după ultimele procedee ale artei grafice. Din fiecare broșură au apărut 10 exemplare pe hârtie Japon cu prețul de lei 1000 exemplarul; 20 exemplare pe hârtie de Olanda a 500 lei exemplarul și 1470 exemplare pe hârtie velină cu preț de 120 lei exemplarul. Exemplarele sînt numerotate. Clișeele se distrug. Ediția rămâne definitivă și unică. Iubitorii de literatură și amatorii de lucruri rare sînt invitați să-și rețină din vreme exemplarele dorite. Exemplarele a 120 lei se pot procura în București dela librăriile principale. Exemplarele pe hârtie Japon și de Olanda nu sînt puse în comerț. Pentru acestea vă rugăm a vă adresa direct editorului d. Petre Cătunaru, str. Haga, 7, (Parcul Bonaparte).